

50 jaar werk in het Waasland: Transcriptie

2009

Interview met Linda Hubrecht

16 april 2009

00:08 In wat voor bedrijf heb je gewerkt vanaf 1976? Vertel eens wat voor bedrijf dat was.

Ik heb gewerkt bij Roegies-Geerincx, op de Oude Heerweg, en dat was een textiel fabriekje, een kleintje, een borstelfabriek waar ze borstels maakten die gebruikt worden voor in de onderhoud, voor grote locaties, sporthallen, klinieken, grote fabrieken. Heel breed waren die, 1m20, 1m60 tot 2 meter en nog meer breedte. En dat wordt vooral gebruikt voor in het buitenland. In het Lokerse wordt dat heel weinig gebruikt. En dat waren borstels op doek, niet op hout zoals wij dat kennen maar op doek. En alles werd in de fabriek zelf geproduceerd. De touwtjes die gebruikt werden, die werden daar geweven en gesponnen. Er was ook een spinnerijtje aan, niet groot. Die werden daar op maat gesneden en dan kwamen die naar de atelier en daar werd dat verwerkt tot een borstel, wat men in Lokeren een "kloddenborstel" noemt. Dat werd veel in het buitenland gebruikt. Er werd heel veel voor Zweden gewerkt en voor Frankrijk. En dat is gegroeid. Als ik daar begon te werken in 1976, werkten daar iets van een 5 à 6 stiksters, niet meer. Dat is gegroeid en in de topjaren in de jaren 80 werkten er tot 25 stiksters. En dan is dat geleidelijk aan verminderd. De lage loonlanden zat er tussen, de concurrentie. Het opkomen van wat men nu gebruikt: de flipperkes, de papieren doekjes, de wegwerpmaterialen. En dan is dat redelijk verminderd tot ongeveer 10 à 12 stiksters. En dan heeft het toch nog een jaar of 8 geduurd. En dan is dat geleidelijk aan uitgebloeid tot op een bepaald moment dat onze baas de deuren gesloten heeft. En al het werk ging naar Polen. Dus dat was dan in 1997, het einde van het bedrijf. Tussendoor is daar ook van alles gemaakt, wat ze zeggen de ruitenkuisers die de ruitenwassers gebruiken. Dan zijn ze daar naar overgeschakeld, om te proberen. Om te proberen om het wat rendabel te maken. Ze hebben ook op een bepaald moment nog verkoop van onderhoudsproducten gedaan. Naar het buitenland toe. Dat was ook niet zo denderend. Tot de firma uiteindelijk de zaak gesloten heeft.

02:45

Van werk was dat heel aangenaam. Heel plezant werk. We werkten daar in een beperkte groep. Dat was een vriendengroep. Daar ging je naar toe want daar had je vriendinnen. Er werd veel gebabbeld tussendoor. Er moest ook "neig" gewerkt worden. "Heel neig" gewerkt worden! Het was ook nooit genoeg! De ene kon 100 stuks maken, en als er iemand anders 120 maakte, dan hadden ze dat rap gezien. Dan was het tempo 120 stuks, en dat dreef men altijd maar op. Op het einde produceerde men 800 stuks per persoon per dag. Dat was hard werken. Maar het was heel aangenaam. We hebben er ook onze triestige dagen gehad in de firma natuurlijk. Het was er in de winter altijd ijskoud. Met veel gezaag tot gevolg. Het was in de zomer neig warm. Geen ramen open. Je kon niet naar buiten kijken.

Rek. 091-0007009-54
BTW BE 0206.460.639

Lamstraat 113
9100 Sint-Niklaas

erfgoedcel@interwaas.be
www.erfgoedcelwaasland.be

T 03 500 47 55

De Erfgoedcel Waasland maakt deel uit van het intergemeentelijk Samenwerkingsverband Land van Waas (Interwaas) en wordt ondersteund door de Vlaamse overheid en de steden en gemeenten Beveren, Kruidbeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster en Zwijndrecht.

Het was matglas. Dat was ook niet altijd even plezant. Maar uiteindelijk deden wij dat toch allemaal graag en iedereen bleef er. Het was gemakkelijk, het was dicht bij huis.

03:45

Betalen deed dat niet goed in den textiel, maar wij waren dat ook zo gewoon. Wij hadden ons diploma voor dat en voor niets anders, dus wij waren al “content”. Diegenen die een diploma hadden werden iets meer betaald als de losse arbeiders. Het was niet veel maar we waren blij met wat we hadden.

04:00

En dan de laatste 9 jaren ben ik daar gestopt als stikster en dan heb ik atelierleiding gedaan. Dat was ook nog de periode toen er 23 à 24 stiksters waren. En dat was ook niet altijd gemakkelijk natuurlijk, om het werk te verdelen en iedereen aan het werk te houden. Zeker als het dan wat moeilijker begon te gaan, en er was wat minder, en de concurrentie was groot, dan moest de productie wat opgedreven worden. Daar was ook niet iedereen mee content en gelukkig. Als er dan problemen waren, als er minder werk was, dan werd er veel gestempeld. De ene groep wel en de andere groep niet. Dat zorgde ook wel wat voor onderlinge problemen. Maar toch ja, iedereen bleef maar en iedereen was content. En uiteindelijk werd het altijd maar beredderd, tot op het einde de deuren dicht gingen. En dan had iedereen spijt want iedereen had graag willen blijven. En als we er nu na jaren op terug kijken, dan wordt er wel eens gezegd als je nog eens een oud collega tegen komt: moest de zaak opnieuw open gaan, wij beginnen morgen opnieuw. Met onze goede en onze minder goede ervaringen: toch zou iedereen nog terug gaan naar de textiel, maar naar de textiel is er geen terugweg meer. Er is geen textiel meer, in Lokeren niet meer, en ook niet veel meer in de randgemeenten als ik dat zo hoor.

05:30 Maar je was nog een jong meisje toen je daar bent begonnen...

Ja, ik was 16 jaar. In die periode was de leerplicht nog maar tot 14 jaar. Van thuis uit vonden ze toch dat we een diploma moesten hebben. Dus voor de meisjes – we waren in ons gezin met drie meisjes – was dat evident dat die de naaistiel gingen leren. En wij leerden dat, en dat kon je in principe doen tot je 16 jaar. Dus ik ben tot 16 jaar naar school gegaan. En dan ben ik daar begonnen. In die periode was er ook niet zo heel veel werk in de textiel. En daar kwam een plaats vrij. Mijn oudste zus werkte daar. Dus ben ik er begonnen met het idee: ik zie wel wat het wordt, eventueel voor ergens anders te gaan werken. Maar ik ben er gebleven, ik heb mij er uiteindelijk opgewerkt omdat ik wel over een diploma beschikte en de rest niet. Dat had die moment wel zijn voordeel. En zo ben ik daar dus maar gebleven.

06:30 Het zat een beetje in de familie. Je papa was ook een textielarbeider, niet?

Ja, mijn vader werkte hier in Lokeren bij “La Lokeroise”. Dat was een groot textielbedrijf waar ze katoen en vlas weefden, een weverij en een spinnerij. En daar heeft hij altijd aan de machine gestaan. En later heeft hij wat cursussen bij gedaan binnen de firma en dan is hij daar Clark-chauffeur geworden. En daar heeft hij gewerkt tot hij in pensioen is gegaan. En wij waren van thuis uit zowat vertrouwd met de textiel.

Wij volgen de opleiding snit en naad. Wel met het idee om in een atelier van kleding te gaan werken, maar daar was toen, op het moment dat ik ging werken, niet zoveel werk. En dus kwam ik daar terecht. En ik ben er gebleven. Uiteindelijk dacht ik: of je nu hier werkt als stikster of op een ander, dat maakt niet zo veel uit. En zo ben ik daar zo een beetje in gerold en in gebleven.

07:35 En hoe was dat in het begin? Jij als meisje van 16 jaar, net van school en je komt daar in een fabriek...

Ja da's niet altijd even gemakkelijk natuurlijk hé. Je komt van school. Je bent gewoon van te luisteren. En den baas is den baas. Je komt daar dan bij allemaal getrouwde madammen terecht, met heel hun levensverhaal en hun ervaring. En ik zat daar toen nog alleen als jong meisje. Dus je hebt daar niet veel verhaal, niet veel te vertellen over je dromen die je hebt. En je begint wel met het idee: ik ga hier niet blijven, ik zal nog wel op een ander gaan werken, op een groot textielbedrijf met veel jonge mensen – dacht ik op die moment. Maar ja je groeit daarin, je wordt je werk gewoon, je moet veel leren, je moet vooral veel kijken en veel luisteren. En veel “stelen met je ogen” zoals ze zeggen. Want ze maakten je ook niet alles wijs. Je zat het wel te bekijken hoe een ander het deed, op welke manier, om rapper te gaan, want dat was uiteindelijk het doel, het moest altijd rap gaan en vooruit gaan.

08:45

Wat het nadeel was als je zo jong was: voor een werkgever was dat interessant want die moest u niet veel betalen. En ik dacht van: ja dat is je loon, dat is wat je krijgt. Dus ik zat aan het laagste loon tot 18 jaar. Op 18 jaar kreeg ik nog eens een beetje opslag. Tot ik uiteindelijk 21 werd, en dan kreeg ik mijn loon zoals de echte “grote mensen” zoals ze zeggen. Maar al die jaren tussen mijn 16 en 21 moest ik wel presteren gelijk een volwassene. Dus achteraf gezien denk je wel: die werkgever is wel heel content geweest dat ik zo jong was. Want iemand anders is volwassen en krijgt een volwaardig loon en ik niet. Maar ja, het was zo. En daar discussieer je niet over. Je neemt het zoals het is en je bent content met wat je krijgt.

09:40 En je werk zelf, hoe moet ik me dat concreet voorstellen? Zat jij dan ganse dagen aan een machine?

Ja, uiteindelijk zit je een ganse dag aan een naaimachine. Wij maakten borstels zoals ik eerder al zei. De productie gebeurde in de fabriek, naast het atelier. Dus daar moesten wij zelf ons materiaal gaan halen. Dat zat in houten bakken met 150 of 200 stuks. Zo gingen we dat halen. Daar werd dan door ons een lapje op gestikt. Die lapjes werden daar ook geknipt en gesneden en op maat gemaakt. En als het verwerkt was, ging dat in een kartonnen doos, klaar om te versturen. Dan zette je die doos aan de kant. Dat moest je ook allemaal alleen doen, want je ging gaan werken en je moest sterk zijn. Dus zo'n doos woog toch tussen de 45 en de 50 kilo, maar dat moest je alleen beredderen. Je moest sterk zijn en het allemaal zelf kunnen.

10:50 Maar ik begrijp het niet zo goed hoor. Wat was precies het verschil tussen de fabriek en het atelier?

In de fabriek maakten ze de grondstoffen, en dat waren fijne koordjes. Fijne koordjes die op bobijnen gedraaid werden. En dan werden die versneden naar gelang de lengte dat ze moesten zijn: 1 meter of 1 meter 10. En daar in het midden moest een lapje op gestikt worden. Dus de grondstoffen dat waren die lange koorden, die gingen we gaan halen, die zaten in een busseltje, dicht gebonden. Wij stikten daar een lapje op en we legden dat in een doos. En als de doos vol was, was ze klaar om te versturen. Dan zet je die aan de kant. En ga je weer een bak gaan halen. Ondertussen hebben ze dat in de fabriek allemaal klaar gemaakt. Soms waren die koordjes dikker of dunner of anders van kleur, dat was naar gelang van wat de klant nodig had en bestelde. Er werd een kleiner lapje op gestikt of een grote lap. Dat was ook allemaal naar gelang wat de klant nodig had. En het werd gebruikt om te kuisen hé. Het was kuismateriaal. En dat deden wij dus een ganse dag aan één stuk door. En op de duur werk je op automatische piloot, ben je een ganse dag alleen maar met je werk bezig. En soms was dat wel eens saai. Een hele dag zitten en steeds maar weer hetzelfde doen. Dan heb je soms wel eens een periode dat je het beu bent. Dat je denkt: het is ook niet altijd dat. Maar uiteindelijk: je bent het gewoon en iedereen doet het. Er zitten er voor u, achter u, naast u en iedereen doet hetzelfde. En zo deden wij altijd maar verder. Tot ze eens een ander modelletje maakten dat wat kleiner of dikker of breder was, ook weer voor transport natuurlijk, dan was dat eens anders, anders van kleur. En dan waren wij weer al blij dat het eens iets anders was. Maar uiteindelijk was het bijna allemaal hetzelfde. En dat was elke dag hetzelfde dat wij deden.

13:05 Maar je bent er uiteindelijk wel veel langer gebleven dan aanvankelijk de bedoeling was?

Ja, dat is waar.

Hoe is dat gekomen? Voelde jij je daar wel goed dan? Of is het omdat jij je daar hebt kunnen opwerken?

Ja, ik begon daar omdat ik uit school kwam. Overal in Lokeren waren er wel veel ateliers en ik ben wel gaan solliciteren, maar blijkbaar was er nergens een vacature vrij. En omdat mijn zus daar werkte, wist ze dat de firma ging uitbreiden en groter worden, en daarom mocht ik daar beginnen. En dat was echt met het gedacht van: ik begin er maar, dan heb ik mijn werk, en ik ga later wel in de kleding. Dat was wel eigenlijk mijn idee. Maar als je daar dan begint, dan ga je nog wel eens solliciteren links en rechts, maar die periode was er toch niet zo veel werk. En ook niet zo veel verloop onderling, van het ene werk naar het andere. En ondertussen bleef ik daar maar.

14:05

Ik heb wel alle bewerkingen die er gedaan werden doorlopen. Het ging allemaal over hetzelfde, die borstels die ze maakten. Maar er waren verschillende bewerkingen. Die lapjes moesten ook gesneden worden. En die moesten op een speciale machine afgewerkt worden aan de zijanten. Dus dat was ook

een bewerking. Die moesten dicht gestikt worden. Dat was nog op een andere naaimachine. En in verloop van tijd heb ik wel alles doorlopen en heb ik wel alle werken gedaan. En naarmate dat je ouder wordt, meer ervaring hebt en al eens iets anders mag doen, is dat wel aangenamer. En dan kreeg je wel eens te horen: ja jij hebt een diploma, jij hebt meer geleerd, jij kent meer bewerkingen. Dan was dat wel voor de firma positief en had je het idee dat je al eens meer iets anders mocht doen. En zo blijf je er in en groei je er in. En ondertussen word je wat ouder, je trouwt en krijgt kinderen. En dan maak je wel een keuze: het is gemakkelijk, het is binnen de stad, het zijn goede werkuren, en dan beslis je wel om er te blijven.

15:15

En zo heb ik mij er uiteindelijk dan toch wat opgewerkt. Tot ik de leiding gekregen heb van het atelier. En dat was dan ook wel de reden. Omdat je veel kende, omdat je alles al eens gedaan had en omdat je een diploma had, kreeg je die aanbieding. En dat heb ik dan gedaan. En dan uiteindelijk ben ik daar gebleven. En had die zaak niet moeten sluiten, ik denk dat ik daar nog werkte. Je blijft er dan, je bent het gewoon. En ondertussen bouw je er een vriendenkring op. Want achter mij zijn er wel nog jonge meisjes komen werken. Als het verbeterde, dan breidde de firma wat uit. Zo krijg je er een vriendenkring. Je hebt wat vriendinnen op het werk en dan wordt het ook wel wat aangenamer dan wanneer je pas uit school komt. Op die manier blijf je er dan maar.

16:00 Maar je wordt wat ouder, je leert je man kennen, krijgt kinderen. Heb jij je werk altijd goed kunnen combineren met je gezinsleven? Want je moest toch ook voor de kinderen zorgen.

Ja, dat is altijd goed gegaan omdat de uren altijd goed waren. 's Ochtends om kwart over 7 begonnen wij al. Dat was wel heel vroeg. Met kleine kinderen is dat niet gemakkelijk. Samen met mijn man maakte ik de kinderen klaar, en de kinderen werden opgevangen bij mijnen thuis. Dat was gemakkelijk. Daar kon je vroeg terecht. Het was niet zoals bij een onthaalmoeder van uur tot uur. En wij werkten tot 16 uur. En dat was wel gemakkelijk, omdat je dan nog op tijd je kinderen kon gaan halen. En dan had ik ook thuis tijd om mijn huishouden te doen. En dat ging wel altijd. En als de kinderen dan groter werden, en ze gingen naar school, dan gingen die naar de kleuterschool naast mijn werk. En op die manier was het ook wel gemakkelijk. Ik had om 4 uur gedaan met werken. De school was uit om 4 uur. Ik ging ze gaan halen en dat was wel allemaal gemakkelijk dan. En daarom beslis je dan ook wel om te blijven en niet naar een groot atelier te gaan buiten de stad. Want dat was dan al moeilijker naar de kinderen toe. Want mijn man werkte in Brussel. Dus die was altijd vroeg weg en laat thuis. En daarom was het voor mij gemakkelijk dat ik in mijn eigen stad werkte. Dat doet je het besluit nemen om te blijven. En dat was wel altijd te combineren. Het was wel hard werken, maar je bent dan wat jonger en je kunt dat wel allemaal aan. Dat lukt wel allemaal.

17:50 Je bent er ook opgeklommen tot meester-gast. Hoe was het om als vrouw andere vrouwen te moeten commanderen. Dat is wellicht niet altijd evident?

Neen dat is niet heel gemakkelijk. En het grootste probleem ligt, eerst en vooral, gij krijgt die aanbieding en dan twijfelt ge. Zou ik dat wel doen? Want dan moet gij uw collega's en uw vriendinnen commanderen. Daar gaat het om. En dan twijfelt ge. Maar doe je het niet, dan doet het wel iemand anders in uw plaats. En dus doe je het toch. En in het begin is dat niet gemakkelijk. Want ze aanvaarden dat gezag niet van u. Want ge zit er bij en ge zit er tussen. En ge kent ook allemaal wel de kneepjes van het vak. Ge kent het ook wel allemaal, waar wat kan gevoefd worden om wat rapper of wat trager te gaan. Want dat wordt gedaan hé. Heb je wat veel gewerkt dan is het genoeg voor vandaag en kunt ge wat minder doen. Dus dan voelden die zich wel bekeken, want jij zelf bent eerst collega en heb je alles in het oog. En rap voel je dat er een deel is dat met u meegaat, en dat helpt u en dat werkt met u mee, en dat er een deel is dat u tegenkant. En dat is niet gemakkelijk. En dan hebben wij dikwijls tegen gekomen: iedereen had zijn eigen werk en zijn eigen onderdeel dat hij verwerkte. Maar er was altijd een deel bij die wilden nooit iets anders doen. En als ge ze toch noodgedwongen iets anders moest laten doen, dan blijven die thuis. Dan worden die ziek. En dan zit ge zelf in de problemen want dan hebt ge natuurlijk iemand te kort voor uw werk te doen. Dan moet je zelf inspringen. Dan moet je zelf terug achter de naaimachine gaan zitten om in te springen, want ja, het gaat allemaal van de ene naar de andere. En dat duurt een tijd, een hele tijd, en dat was voor mij in het begin zwaar. Zwaar! En daar ligt ge echt soms wel eens een nacht van wakker. Dat ge niet goed weet hoe je het moet oplossen. Maar na verloop van tijd, met de jaren, heeft iedereen daar ook zowel zijn keuze in gemaakt. Zo van: wij gaan mee met u, wij doen mee en we doen ons werk goed of wij keren ons er tegen. Er zijn er ook die in verloop van tijd wel ontslag genomen hebben. Dat was dan ook wel om thuis te blijven. Die gingen dan niet meer ergens anders gaan werken. Die bleven dan thuis. En die zeiden dan wel: nu komt er een jonge voor ons te commanderen. Dat is niet voor ons, dan blijven we liever thuis. Dat kwam je ook tegen. De nieuwe die dan begonnen, die kon je direct zoals ze zeggen "naar uw hand zetten". En dat was wel gemakkelijker. Gemakkelijker als de ouden, deze die ouder waren als mij. Die lieten zich natuurlijk niet gemakkelijk door iemand die jonger was commanderen. Maar in verloop van tijd ging dat wel. Maar dat was niet zo gemakkelijk in het begin. Maar ja, ik heb mij er wel doorgewerkt en dat is na verloop van tijd wel gelukt. Maar niet altijd even gemakkelijk, da's waar.

20:50 Want als meestergast was toch ook uw takenpakket uitgebreid? Wat moest jij dan allemaal meer doen? Kwam de volledige praktische organisatie op uw rug terecht?

Dat was héél veel dat ik moest doen. En dat had ik wel op voorhand onderschat. Dat moet ik eerlijk zeggen. Want wij werkten heel veel voor het buitenland, vooral voor Zweden. En onze grote baas die deed 2 tot 3 keer per jaar een studiereis naar Zweden. En die komt dan terug met heel veel werk, heel veel bestellingen. En die was daar op termijn wel gemakkelijk in. Die gaf gewoon de bestellingen door aan mij. En ik moest dat allemaal beredderen. Eigenlijk wel letterlijk alleen. Dus dat ging over de aankoop van verpakkingsmateriaal, de kartonnen dozen bijvoorbeeld, de aankoop van de stikzijde, de stof die werd aangekocht. Dat moest ik allemaal zelf uitrekenen hoeveel er nodig was, en welke kleur, en op termijn hoeveel en hoelang en hoeveel maanden er over ging. Dat moest ik allemaal zelf uitrekenen. En dan ging ik dat naar de bureau gaan zeggen: dat en dat moet besteld worden. Dat ging hem natuurlijk

ook over de werkverdeling. Dus ik moest uittellen: hoeveel personen? Hoeveel werk per dag dat ze aflegden? En ik kreeg mijn einddatum en mijn bestelling en daartussen moest ik alles zelf beredderen en zien dat het maar lukte. Had je dan natuurlijk een periode met veel zieken, dan kwam het werk wel in het gedrang. En dat was ook altijd moeilijk. Dan ging ik dat eens naar de bureau dat gaan zeggen: ik kan bijvoorbeeld tegen het verlof – dat was nogal dikwijls de streefdatum – het werk niet afkrijgen, want ik heb veel zieken. Dat lukt niet, ik heb personeel te kort. Daar hadden ze dan niet veel gehoor naar. Dat moest ik dan zelf wel beredderen, en die dikwijls doen veranderen van naaimachine, een andere naaimachine, een andere manier van werken om dat toch maar te beredderen. En dan moest ik zelf op het einde ook veel bijspringen om te stikken, om het af te krijgen. Want wij kregen ook niet rap iemand die ons kwam helpen. En interim werk dat was in die tijd nog niet zo neig in. Natuurlijk tegen de datum van verzending moest dat allemaal klaar zijn. Dan moesten er soms ook overuren gemaakt worden. Dat was dan de zaterdagvoormiddag. Er was dan ook maar een beperkt aantal dat daarvoor toestemde om dat te doen. Maar dat was echt noodzakelijk om het af te krijgen. En dat waren dan wel de moeilijkste dingen die er in zaten, in dat pakket van meestergast. Beredder uw eigen maar! Maar ik heb dat wel altijd toch vrij goed gedaan. En ik heb dat toch altijd goed kunnen overbruggen. Niet altijd gemakkelijk, en niet iedereen wilde altijd mee werken, maar het ging toch. En het eindresultaat was wat onze baas graag zag. Wat er tussen gebeurde van problemen, daar stond ge wel wat alleen. En dan had ge er ook weer die met u in zee willen gaan, die met u eens willen de zaterdag komen werken. En diegenen die het niet wilden, ja, die laten u eigenlijk dan letterlijk “stikken” met uw werk. Zoek het maar zelf uit. Wij werken de zaterdag niet. En dat is dan ook niet altijd even gemakkelijk. En hoe meer er werken hoe moeilijker. De beginperiode had ik er nog 25. Dat was niet gemakkelijk. De laatste periode waren dat er 10 à 12. En dan schieten eigenlijk deze over die het zelf ook willen. En dat was dan wel aangenamer voor mij om mee te werken, dan de periode dat er veel bij zitten die het niet willen en het niet graag doen, die maar werken voor hun geld en zo wat tegenkanten. En dat was niet altijd even positief toch.

24:57 En de patron van het bedrijf? Wat voor iemand was dat?

Dat was een heel rustige, een lieve, een brave persoon. Heel gemakkelijk. Die kwam ook nooit in het atelier reclameren. Dat deed hij nooit. Die bekeek het wel op afstand. En we hebben dikwijls gemerkt dat hij 's avonds als het atelier gesloten was wel eens kwam kijken hoe ver dat alles stond, en hoe goed het allemaal ging. En hij had graag het personeel dat het voor hem deed. Dat had hij graag. En hij was het meest gemakkelijk als je het maar zelf allemaal probeerde te beredderen. En zo weinig mogelijk vragen stelde. Dan was hij het gemakkelijkst. Dus ik kreeg daar wel een heel stuk reserve in, van wat ik moest doen, maar ik moest het natuurlijk ook wel kunnen beredderen. De moment dat het dan minder goed gaat en dat er wat moet gestempeld worden... de arbeiders doen dat graag natuurlijk, dan zijn ze thuis bij hun kinderen. Maar ja, mijn baas had dat niet graag hé. En dan wordt het wel wat moeilijk hé. En dan is een baas minder gemakkelijk. Hij is gemakkelijk als hij veel werk heeft en het werk aan zijn personeel overlaat. Want daarvoor heeft hij personeel. Maar de moment dat het moeilijk gaat, was dat ook niet altijd even gemakkelijk. Maar uiteindelijk was het wel een gemakkelijke persoon die ook nooit reclameerde. Hij gaf u het vertrouwen: doe het maar, zoek het maar allemaal uit. En als het allemaal

goed ging, was het ook allemaal goed. Die reclameerde nooit, of die ging u ook nooit commanderen of u zeggen doe het zo of zo. Als alles vlot verliep, was die wel content in de zaak.

26:52 Hij hield zich niet echt bezig met de praktische kant van de zaak, zeg je. Maar wat deed hij dan wel?

Hij deed vooral zijn bureauwerk. En hij deed ook de aankoop en de verkoop. Hij deed ook wel dikwijls een studiereis, en hij reed ook naar de klanten om de dingen te verkopen. Want dat moest ik niet doen hé. Ik ging niet met de klanten om. Dus ik kreeg mijn bestelling door en ik werkte het af. Ik werkte in het atelier en de baas die was op zijn bureau. En die deed al de praktische kanten qua bureauwerk maar van de productie niet. Daar trok hij zich niet veel van aan. Dus hij had graag dat alles goed ging en alles vlot draaide. Je kon er wel eens mee overleggen. Als je zei van: er is veel te veel werk, ik zou liefst hebben dat er eens iemand bij in dienst komt, dan ging hij wel alles eens op een rijtje zetten. Het eens allemaal bekijken. En als hij dan wel voelde dat het nodig was, ging hij wel kijken, schreef hij wel eens een vacature uit om te solliciteren, dat wel.

28:07 Dus als je praktische problemen had, dan kon je wel bij hem terecht?

Dat wel, of als er defecten waren aan grote machines. Daar kon je dan ook altijd terecht. Er eens over gaan babbelen om te kijken hoe het kon opgelost worden. Of het rap kon gerepareerd worden. Soms zijn dat stukken die uit het buitenland komen, duurt dat wel wat langer. En daar kon je dan wel in overleg eens naartoe van: hoe kunnen we dat best beredderen? Een aankoop van een andere machine? Of iemand tijdelijk werkloos laten? Daar kon ik dan wel altijd terecht. Dat wel, dat deed hij wel!

28:45 Je bent er beginnen werken in 1976. Maar toen, en vooral in de jaren tachtig ging het met de textiel in Lokeren steeds slechter. Jullie hebben het nog lang uit gehouden, tot 1997, toen de meeste textiel in Lokeren al lang verdwenen was. Hoe komt het denk je dat jullie zo lang zijn blijven produceren?

29:17

Wij waren het enig bedrijf in België dat die borstels produceerde. Die kon je nergens in België kopen. En dat zal wel de reden zijn waarom het bedrijf zo lang heeft bestaan. En ook omdat de grondstoffen in het bedrijf gemaakt werden. Dus konden ze nog altijd goedkoper leveren als dat het van een ander land moest komen. Want soortgelijke bedrijven waren er ook in Duitsland maar die waren altijd duurder, omdat die geen eigen productie hadden. En ik denk dat dit de reden is. Dat het daarom zo lang is blijven bestaan. Want het is maar beginnen verminderen op het moment dat de wegwerpproducten op de markt gekomen zijn, zoals de "flippers" en zo, dat die producten beginnen verminderen zijn.

En toen werd het nog veel gebruikt in het buitenland, maar het buitenland die zijn ook overgegaan naar de wegwerpproducten omdat dat goedkoper uit kwam. En er was dan die periode wel naar de kanten van Polen, Bulgarije, was er ook een opmars van die textielabriekjes ginder. En die waren veel

goedkoper dan hier. En dat is wel de reden denk ik waarom het zo lang nog is kunnen blijven bestaan. Omdat het alleen was in België.

30:46 Maar heb je dan toch ook van dichtbij meegemaakt dat het allemaal wat minder begon te gaan?

Ja, want begin de jaren tachtig is dat wel meer in opmars gekomen dan. Het is dan de periode dat er meer personeel komen werken is, en meer productie was, en meer ook de uitvoer naar de andere landen. En het is maar eigenlijk eind de jaren tachtig dat het beginnen verminderen is. Wat er ook een reden was: de textiel, de stof voor de lapjes doek die kwam van andere landen. En in het begin kwam die hier nog onder andere van in Lokeren in UCO. En dat zat dan ook al echt in crisis. De materialen die waren heel veel opgeslagen. Veel duurder geworden. En dan zijn ze beginnen aankopen in Nederland, een textielbedrijf in Nederland, in Ten Kate. Dat was dan nog goedkoper. En als dat gestopt is, dan zijn ze begonnen met grondstoffen te kopen in Duitsland. En dan voelde je wel de crisis, van hier is niets meer, ze moeten ook om hun grondstoffen naar het buitenland. Dat werd dan ook duurder, de transport werd duurder. En dan hebben wij dat wel meegemaakt. Wij hebben dan ook in het atelier meegemaakt: van hier in Lokeren, de andere bedrijven die de deuren sluiten. De ateliers waar ze kleding maakten die waren al lang gesloten. En dan is er dikwijls nog bij ons personeel komen werken dat van die kledingzaken kwam. Omdat dat al lang gesloten was. En dan was het bij ons nog lang dat het productief heel goed was, maar geleidelijk aan is dat ook beginnen verminderen toch. En het is ook nooit failliet gegaan, maar het is eigenlijk zachtjes uitgebld. Ondertussen, op het einde, werkten er maar 6 stiksters meer. En dan hebben ze gewoon alle bestellingen afgewerkt, en gewoon de deuren gesloten. Het is niet failliet gegaan maar de deuren zijn gesloten. De naaimachines, gans het atelier is dan wel opgekocht door een ander atelier, maar dat weet ik niet waar dat allemaal naar toe gegaan is. Ook naar het buitenland, alleszins, maar waar naar toe dat weet ik niet.

33:10 En uw patron?

Die is in pensioen gegaan. Want die had de pensioensgerechtigde leeftijd. Er was wel een lange periode, begin de jaren negentig, dat de zoon de zaak ging overnemen. Maar de zoon die had toch wel in die periode een ander idee als de vader. En die is dan begonnen met de productie van ruitenkuisers, waar de ruitenkuisers nu nog hun ruiten mee kuisen, zo van die moffelkes, daar is die mee begonnen. Dat heeft een lange tijd ook goed gegaan. Maar dat was ook allemaal – gedeeltelijk toch – de grondstoffen, dat was allemaal inkoop. Er was niets van eigen productie bij. En die heeft dan ook nog een tijd met onderhoudsproducten aankoop en verkoop gedaan, maar uiteindelijk ging dat ook allemaal niet zo goed. En als de zaak gestopt is dan is onze baas, waar we altijd voor gewerkt hebben, op pensioen gegaan.

34:09 En het gebouw zelf, op de Oude Heerweg, staat dat er nog?

Ja, dat staat er nu nog altijd, en dat is opgekocht door Roels, die centrale verwarmingen legt. En die heeft allemaal die gebouwen gebruikt als magazijnen en standplaatsen voor zijn auto's. En die heeft het bedrijf over gekocht. De firma is eigenlijk verkocht aan die Roels, en dat is ook een firma van hier in het Lokerse. Dat draait nu nog, maar dat is helemaal iets anders hé. Centrale verwarming en loodgieterij. En die heeft het bedrijf gekocht als magazijn.

34:48 Heb je dan ook de crisis in de textiel in Lokeren meegemaakt bij andere bedrijven. De grote textiel fabrieken die één voor één de deuren moesten sluiten...?

Ja, want dat hoorden wij toch. Wij waren toen op die moment nog content zal ik maar zeggen, dat wij ons werk nog hadden. Maar wij hebben dat van nabij mee gemaakt. Dus hier in Lokeren, de grote jeansfabriek, waar er heel veel tework gesteld waren, tot 600 stiksters werkten daar, dat de deuren sluit. Die periode hoorde ik wel van de baas zeggen dat er veel kwamen solliciteren. Maar natuurlijk, eens 1 enkel persoon die bij ons werd aangeworven, dat was ook niet veel. Wat er met die personen gebeurd is, weet ik niet, maar die hebben toch ook allemaal iets anders moeten zoeken. Dan nabij ons werk waren drie kleine ateliertjes van kleding, die zijn ook allemaal gesloten. En dan het grote textielbedrijf hier in Lokeren, op "den drol", dat is ook allemaal gesloten. En dan de bedrijven waar mijn pa altijd werkzaam geweest is, bij "La Lokeroise" en "Cockes", dat is ook allemaal gesloten. Dat zijn ook allemaal mensen die geen werk meer hadden binnen de stad, want er was geen werk meer binnen de stad. Dat heeft ons klein firmaatje nog allemaal altijd overleefd. En dan die moment zijt ge content dat ge toch nog altijd uw werk hebt. Maar wij hebben dat van nabij meegemaakt, ja. Dat was ook altijd, als ge 's morgens naar uw werk reed, dat was altijd heel raar. Je kwam altijd dezelfde mensen tegen. En die reden ook altijd naar hetzelfde werk. Dat waren allemaal de textiel fabrieken. De mensen die naar "den drol" reden, en naar die kleine ateliertjes, die kwamen wij alle morgenden tegen. En ge kent die mensen, van te zien. En ge komt die mensen 's avonds terug tegen, ge komt die alle dagen tegen. En dan is dat raar als die bedrijven gesloten zijn, dan ben je dat beeld van die mensen ook kwijt. Niet dat ge die kent bij naam, maar ge kent die van te zien. Ge ziet die mensen nooit meer terug. En dan een jaar of twee jaar nadien sluit er een andere atelier, dan zijn dat weer mensen die je niet meer tegen komt. En die zijn precies allemaal uit het stadsbeeld verdwenen, die personen, die zie je allemaal nooit meer terug. En dat is wel raar. Gij blijft altijd nog maar werken, en iedereen heeft precies geen werk meer. En ik denk dat ons ateliertje ver het laatste zal zijn dat gesloten is, denk ik.

37:37 Toen het dan effectief gedaan was bij jullie bedrijf, moest jij natuurlijk ook op zoek naar iets anders. Welke weg ben jij dan ingeslagen?

Ik ben daarna gegaan in de verkoop voor kledingstoffen. Dus het bleef toch nog voor wat ik gestudeerd had, dat naaien en die kleding maken, patronen maken. En dan ben ik daar in de verkoop gegaan. Ik heb 21 jaar op hetzelfde bedrijf gewerkt, en dan denk je: het is jammer, het is spijtig. Je hebt een beetje tijd nodig om dat te verwerken. Uiteindelijk ben je niet alleen je werk kwijt maar ook al je collega's, waar

je zo lang en ook een ganse dag bij zit. Dan ben ik dus in de verkoop terecht gekomen, maar dat vond ik ook wel plezant. Dat was ook wel iets wat ik graag deed.

38:35 Dat was in een winkel dan?

Dat was in modecoupon hier in Lokeren. Daar heb ik dan jammer genoeg niet lang gewerkt, en daar heb ik wel altijd spijt van gehad. Want daar begon ook de crisis voelbaar te zijn, en die hadden 3 grote zaken, hier in het Waasland, en er moest 1 zaak van sluiten. Het personeel dat langst dienst had mocht blijven, want die waren te kostelijk om te ontslaan. En ik was er als laatste bij gekomen, en ik moest dan ook afvloeien. Dat was 2 jaar erachter. En dat was dan weer eens hetzelfde, dan had je het al allemaal gehad. Dan voel je jezelf nog te jong om niets meer te doen. Ge zijt dat ook gewoon om te gaan werken, je wilt dat ook blijven doen. En dan daarna ben ik in de verkoop gegaan, helemaal iets anders, in een bakkerswinkel. Heel plezant, maar daar sta je dan, je kent er niets van. Dat moet je allemaal leren. En je leert dat, en je leert de mensen kennen, en je leert de zaak kennen, en je leert het materiaal kennen. Want dan gaat het niet meer over stof, of stikzijde of naaimachines. Maar dan gaat het over etenswaren hé. Over brood, en bloem en koeken en noem het maar op. En dat vond ik ook plezant maar dat is anders. Een beetje negatief eraan was: dat was zaterdag en zondagwerk. Dat was ik nooit gewoon geweest. Ik werkte alleen in de week. Ik had dan die moment geluk dat mijn kinderen al groter waren, en dat die zich ook al wat konden beredderen in het weekend, want ja ik moest de zaterdag en de zondag werken. Daar ben ik dan gebleven, ik heb mij daar ook wel in gesteld en het was iets anders, het was plezant. Tot het moment dat de bakker ook de deuren sluit. De bakker ging in pensioen en daar stond ik dan terug. Terug hetzelfde, weer op zoek. En dan ben ik terecht gekomen bij de stad Lokeren, in de onderhoud. Waar ik nu tot op heden nog altijd werk. Dat is nu weer iets anders, dat heeft niets meer met textiel te maken of met wat ge ooit gedaan hebt. En dat is anders, maar dat valt wel mee. Dat is zo een beetje mijn loopbaan van meer dan dertig jaar.